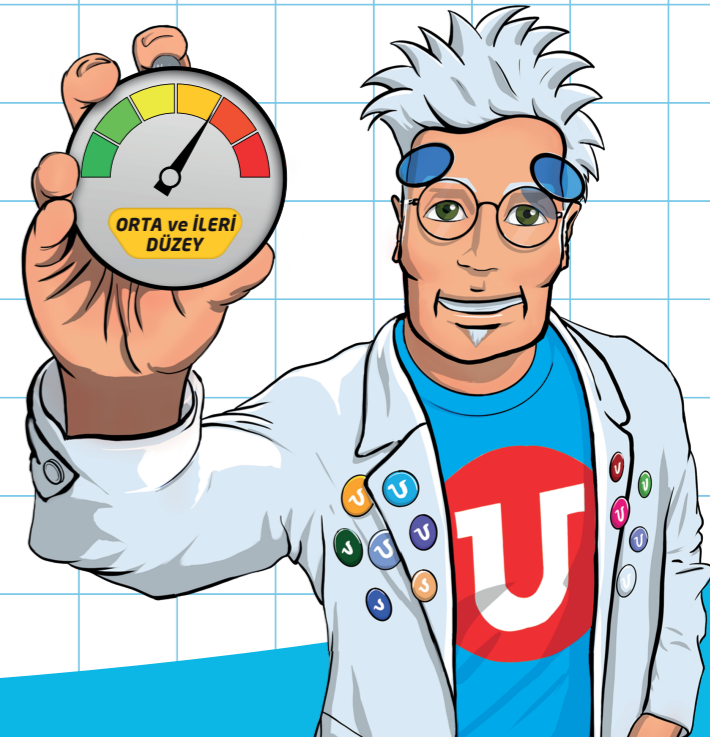

2.ÜNİTE

AYT Orta ve İleri Düzey Fizik Soru Bankası

Manyetik Kuvvet

TAMER YALÇIN

MANYETİK KUVVET

Akım Geçen Düz Tele Manyetik Alanda Etkiyen Kuvvet

üzerinden Akım Geçen Paralel Teller

**Manyetik Alan içinde Akım Taşıyan
Dikdörtgen Çerçeveye Etki Eden Tork**

Yüklü Parçacıkların Manyetik Alan İçindeki Hareketi

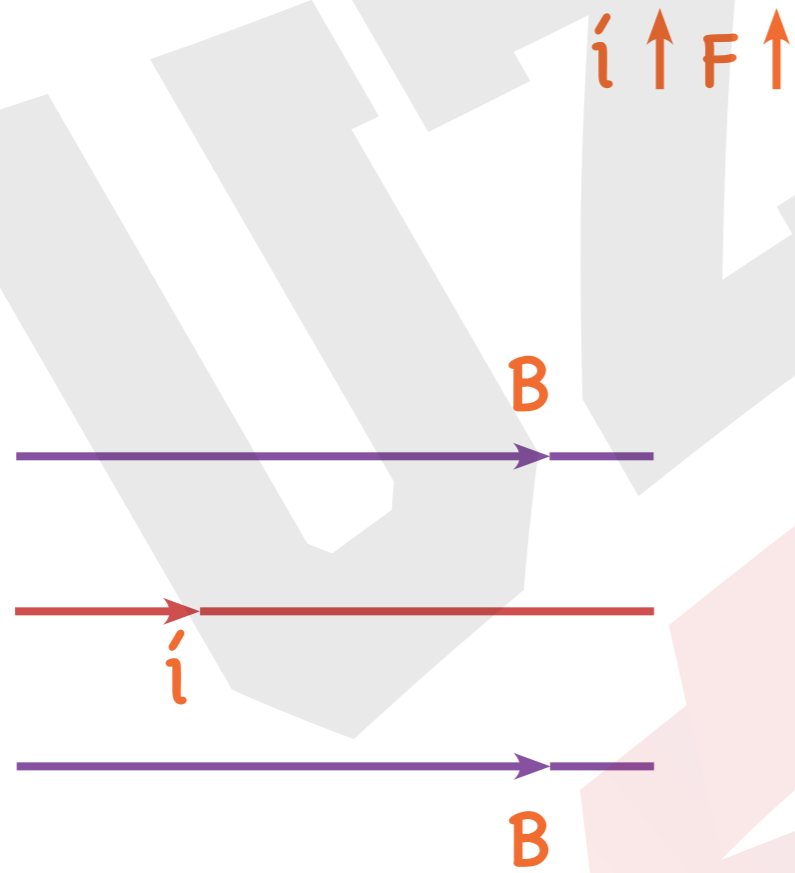
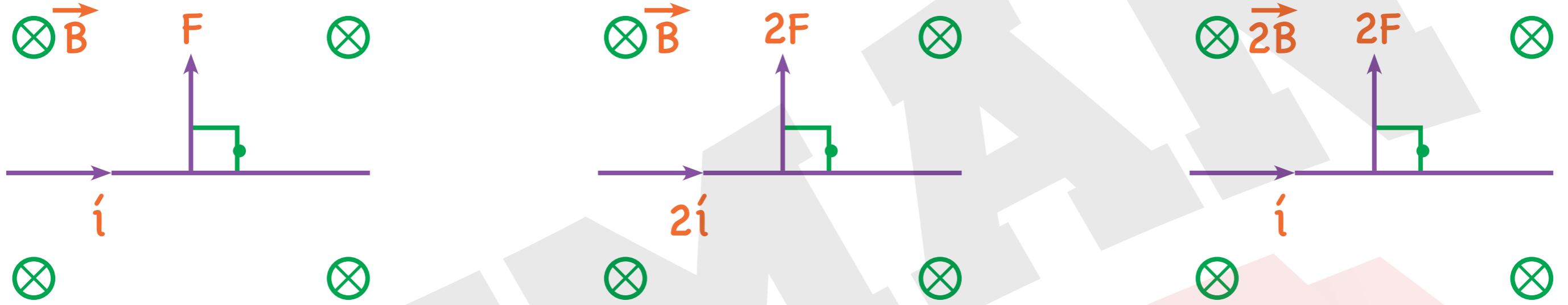
Manyetik Kuvvet

→ Son üç yılda
üç soru geldi.

YAYINLARI

Akım Geçen Düz Tele Manyetik Alanda Etkiyen Kuvvet

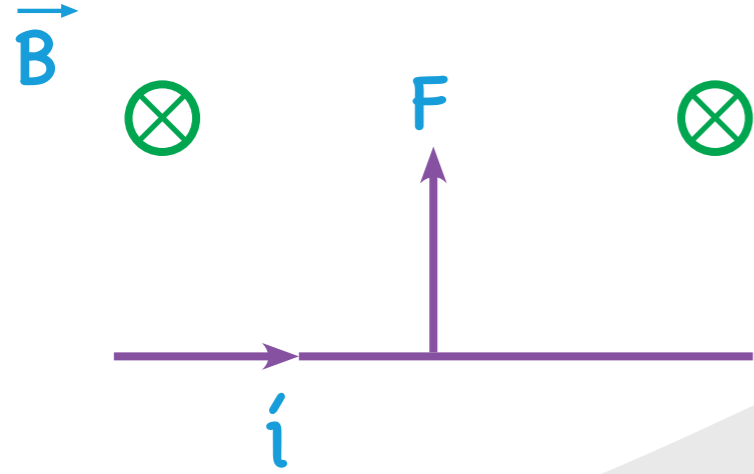

$$F = B i l \sin \alpha$$

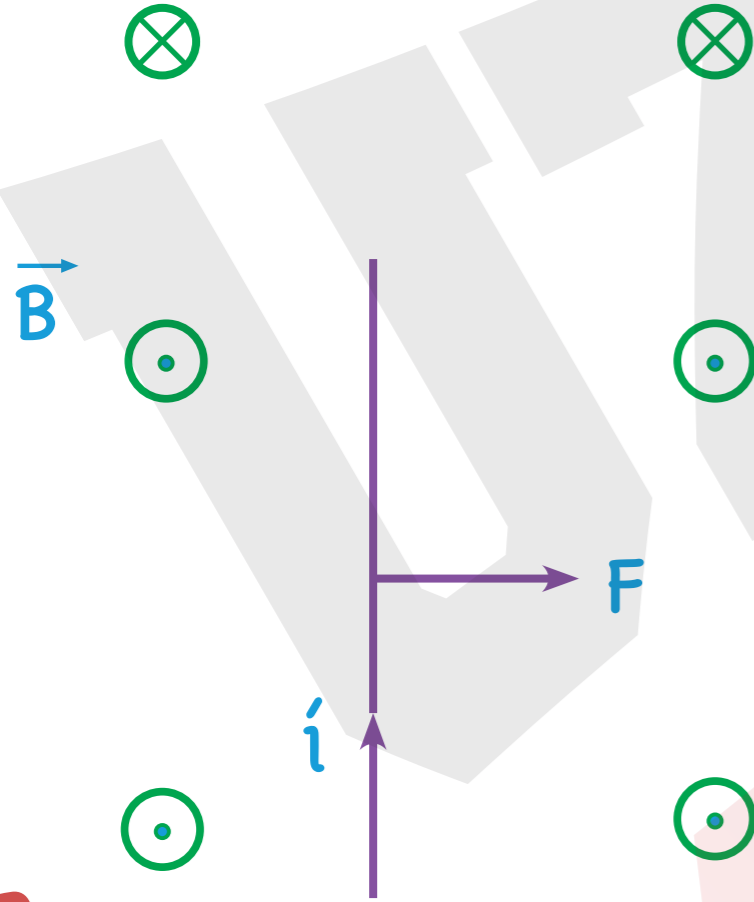
$$F = 0$$

Akım Geçen Düz Tele Manyetik Alanda Etkiyen Kuvvetin Yönü

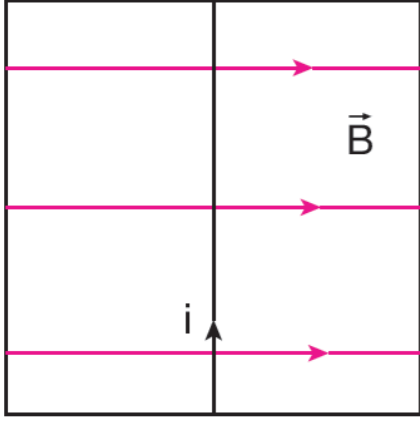

4 Parmak $\vec{B}$
Dik Baş Parmak i
Avuç İçi $\vec{F}$

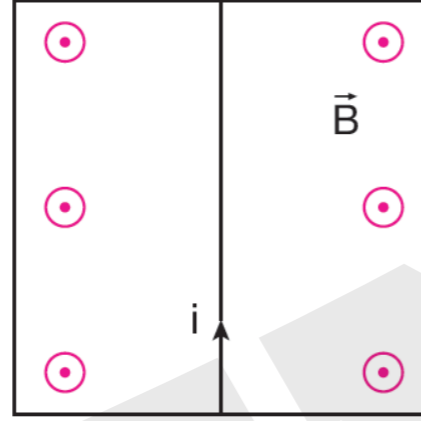

Örnek:

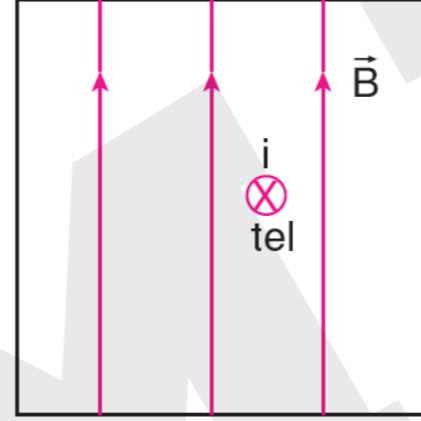
Manyetik alan yönü ve akım şiddeti yönü verilen düzeneklerden şekil I'deki manyetik kuvvet $\vec{F}_1$, şekil II'deki $\vec{F}_2$, şekil III'teki de $\vec{F}_3$ 'tür.

Şekil I

Şekil II

Şekil III

Buna göre, $\vec{F}_1$, $\vec{F}_2$, $\vec{F}_3$ ün yönleri aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

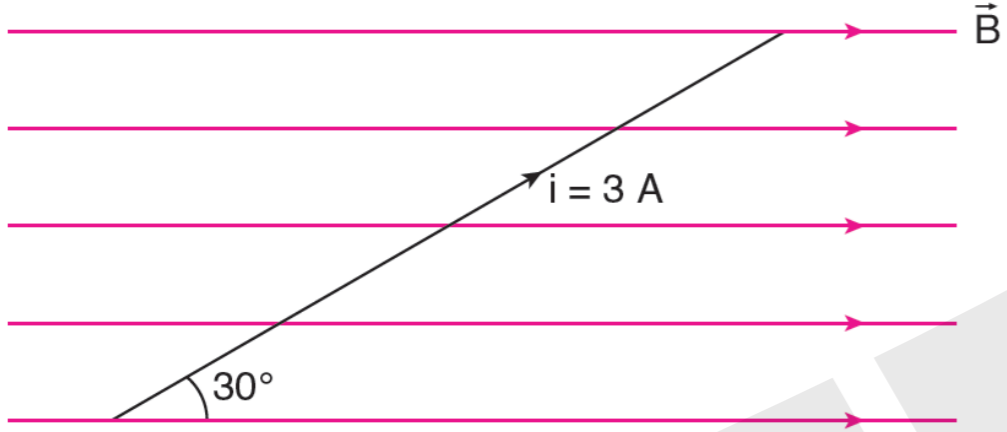
(⊗ Sayfa düzlemine dik içeri doğru)

(⊙ Sayfa düzlemine dik dışarı doğru)

	$\vec{F}_1$	$\vec{F}_2$	$\vec{F}_3$
A)	⊗	→	→
B)	⊗	→	←
C)	⊗	←	→
D)	⊙	→	←
E)	⊙	←	→

Örnek:

Sayfa düzleminde iletken telin bulunduğu düzlemdeki manyetik alan şiddeti 4 T, telin üzerinden geçen akım şiddeti şekildeki gibi 3 A'dır.

Telin uzunluğu 40 cm olduğuna göre, tele etki eden manyetik kuvvetin büyüklüğü ve yönü aşağıdakilerden hangisidir?

(⊗ Sayfa düzlemine dik içeri doğru,

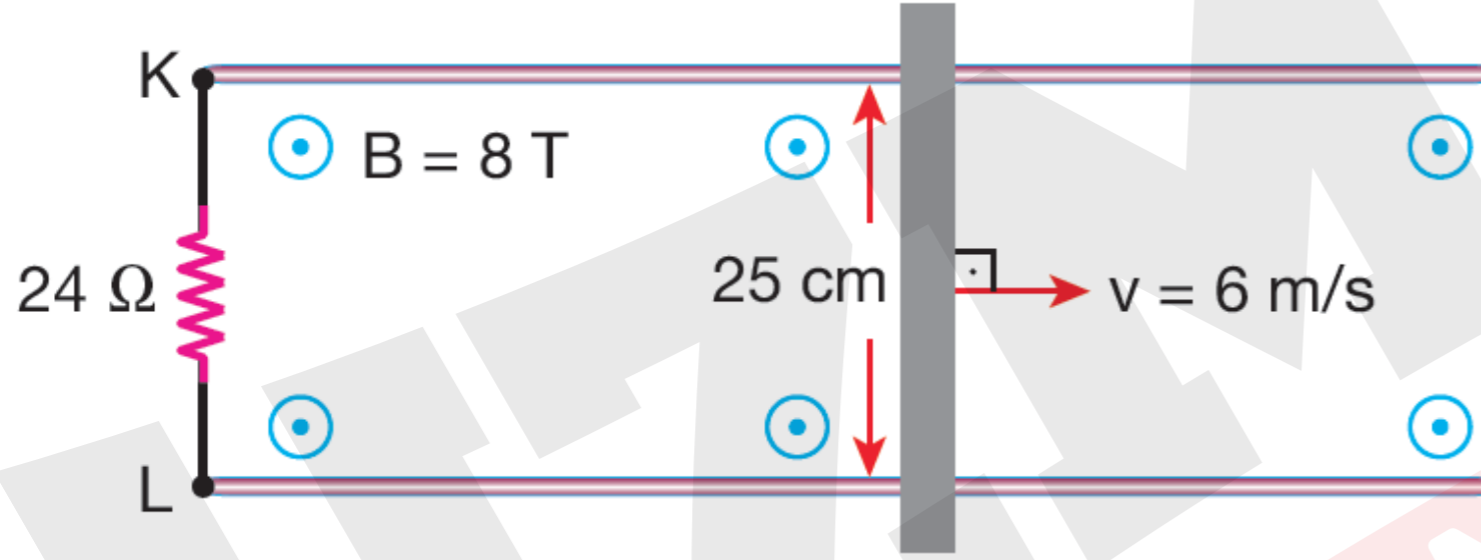
⊙ Sayfa düzlemine dik dışarı doğru, $\sin 30^\circ = \frac{1}{2}$)

	Büyüklük (N)	Yön
A)	2,4	⊙
B)	2,4	⊗
C)	4,8	⊙
D)	240	⊙
E)	240	⊗

Örnek:

Uzunluğu 25 cm olan iletken bir çubuk, sayfa düzleminden dışarı doğru 8 Tesla şiddetinde düzgün manyetik alandaki birbirine paralel sabit iletken rayların üzerinde 6 m/s sabit hızla kayarak hareket ediyor.

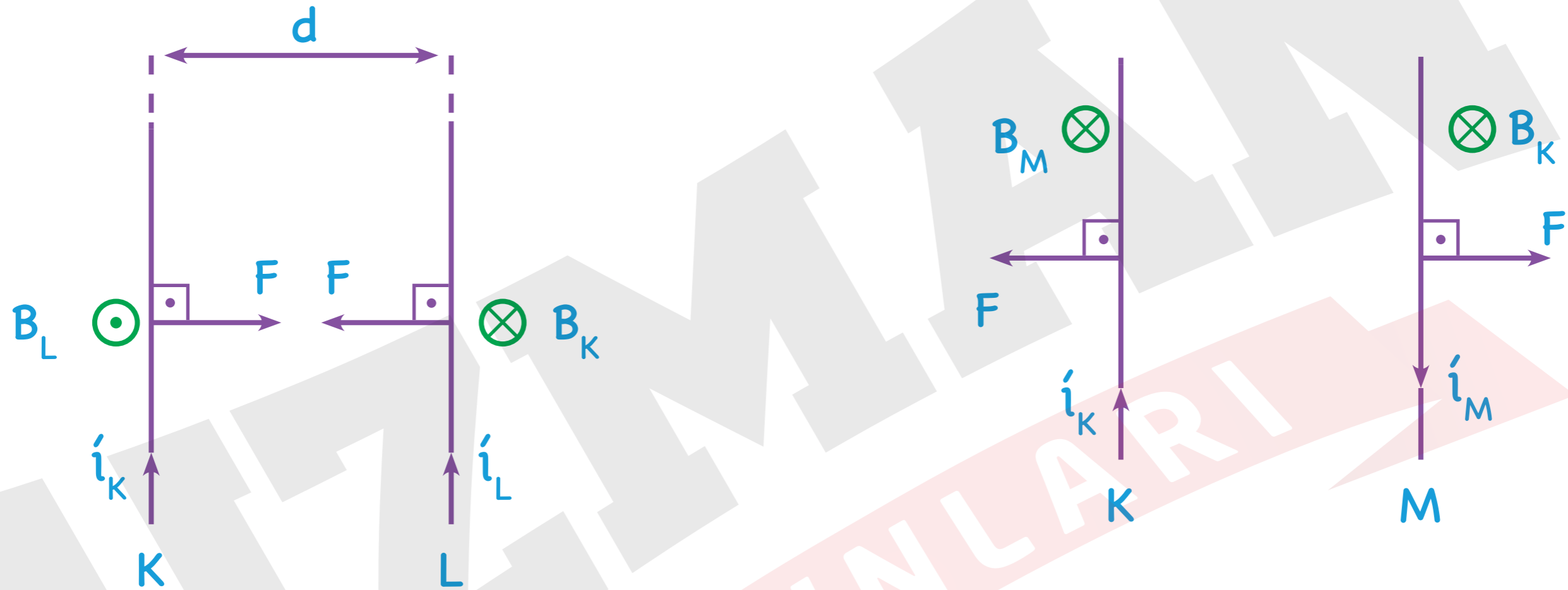

Sürtünmeler ile çubuk ve rayların direnci önemsiz olup K, L noktaları arasında 24 Ω'luk direnç bağlı olduğuna göre, çubuğun rayların üzerinde sabit hızla hareket etmesi için çubuğa uygulanması gereken kuvvet kaç N'dir?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4   E) 5

üzerinden Akım Geçen Paralel Teller

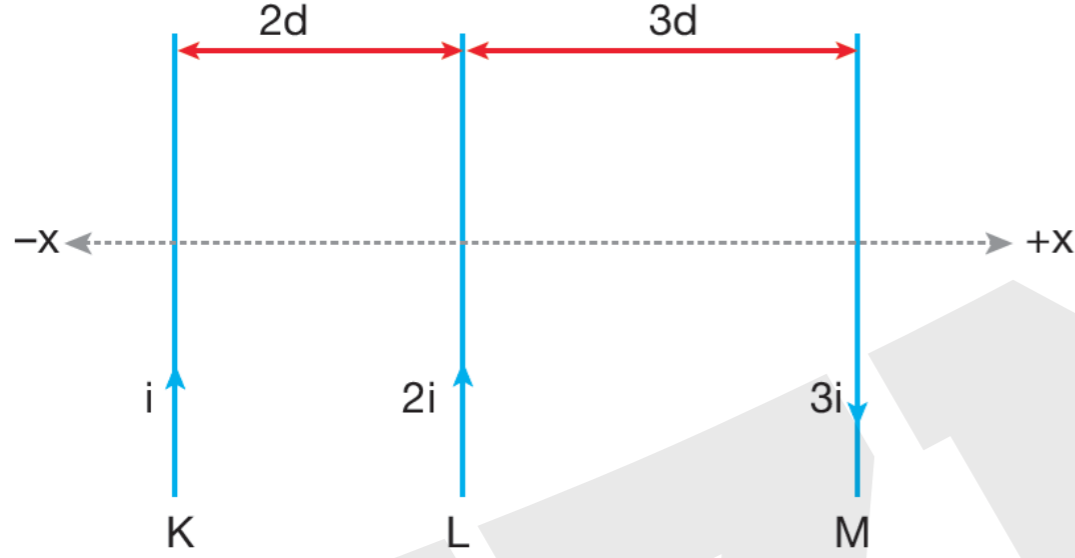
$$F = B_K i_L \cdot l$$

$$F = \frac{2K i_K i_L}{d} \cdot l$$

$$F = 2 K \frac{i_K i_L}{d} \cdot l$$

Örnek:

Aynı düzlemde birbirine paralel sonsuz uzunluktaki K, L, M iletken tellerinden belirtilen yönlerde sırasıyla i , $2i$, $3i$ şiddetinde elektrik akımı geçiyor.

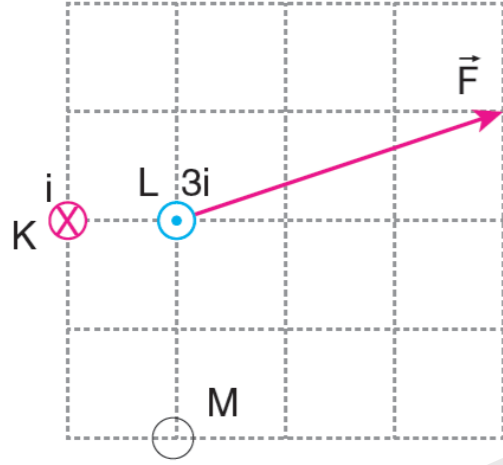

Buna göre; K, L, M tellerine etki eden $\vec{F}_K$, $\vec{F}_L$, $\vec{F}_M$ manyetik kuvvetlerinin yönleri aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	$\vec{F}_K$ nin yönü	$\vec{F}_L$ nin yönü	$\vec{F}_M$ nin yönü
A)	+x	+x	+x
B)	-x	-x	-x
C)	+x	-x	+x
D)	-x	+x	-x
E)	-x	+x	+x

Örnek:

Sonsuz uzunluktaki K, L, M iletken telleri sayfa düzlemine dik olarak yerleştirilmiştir. K, L tellerinden geçen akım şiddetleri sırasıyla i , $3i$ olup şekildeki yönlerdedir.

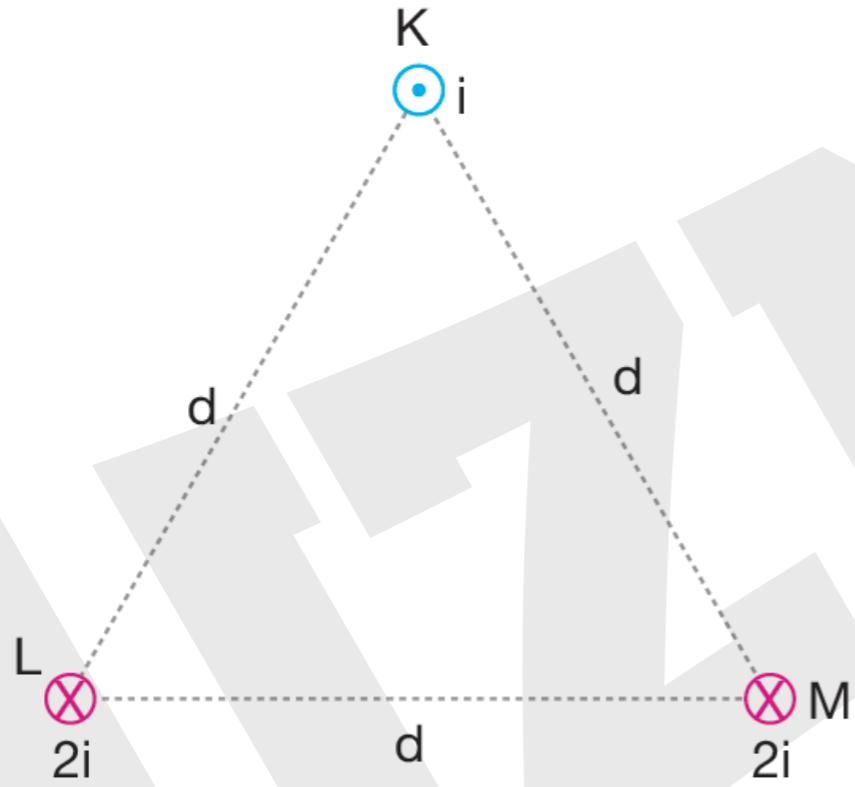
L teline etki eden bileşke manyetik kuvvet $\vec{F}$ olduğuna göre, M telinden geçen akım şiddeti ve yönü aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- (⊗) Sayfa düzlemine dik içeri doğru
(⊙) Sayfa düzlemine dik dışarı doğru

	Akım şiddeti	Yönü
A)	$i / 4$	⊗
B)	$i / 2$	⊙
C)	$i / 2$	⊗
D)	$2i / 3$	⊗
E)	$2i$	⊙

Örnek:

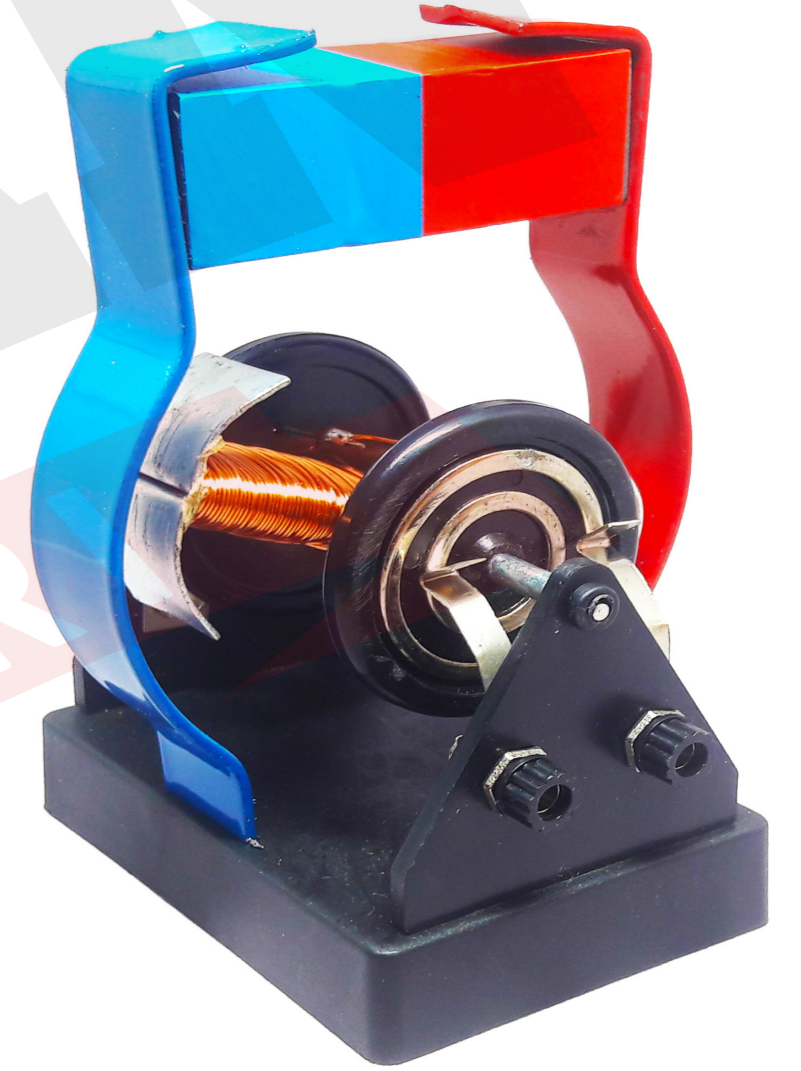
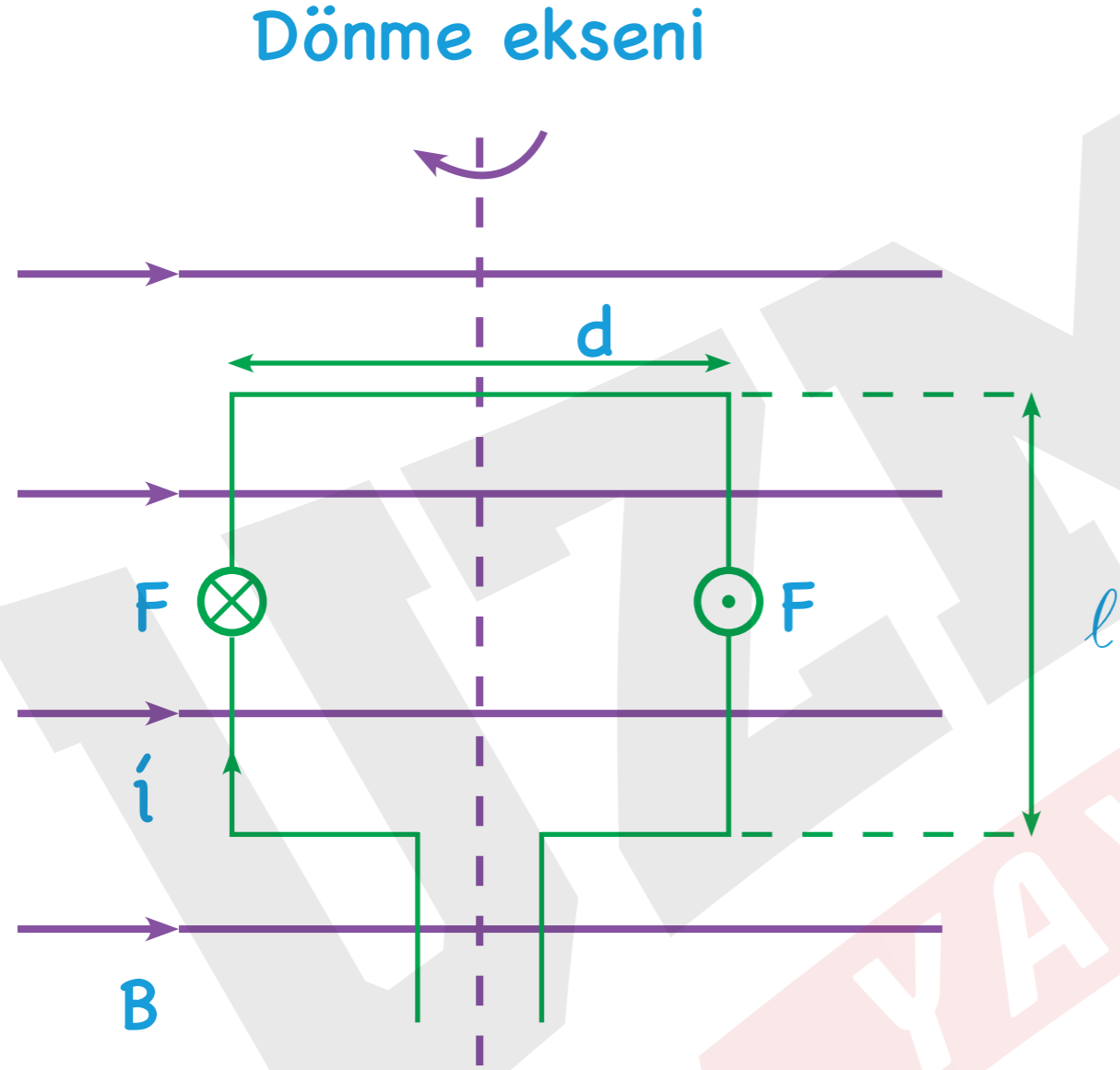
Sonsuz uzunluktaki K, L, M iletken telleri sayfa düzlemine dik doğrultuda şekildeki gibi yerleştirilmiştir. K, L, M tellerinden sırasıyla i , $2i$, $2i$ şiddetinde elektrik akımları belirtilen yönlerde geçmektedir.

L telinin K teline uyguladığı manyetik kuvvetin büyüklüğü F olduğuna göre, K teline etki eden bileşke kuvvetin büyüklüğü kaç F 'dir?

- A) 1   B) $\sqrt{3}$ C) 2   D) 3   E) $2\sqrt{3}$

Manyetik Alan içinde Akım Taşıyan Dikdörtgen Çevreye Etki Eden Tork

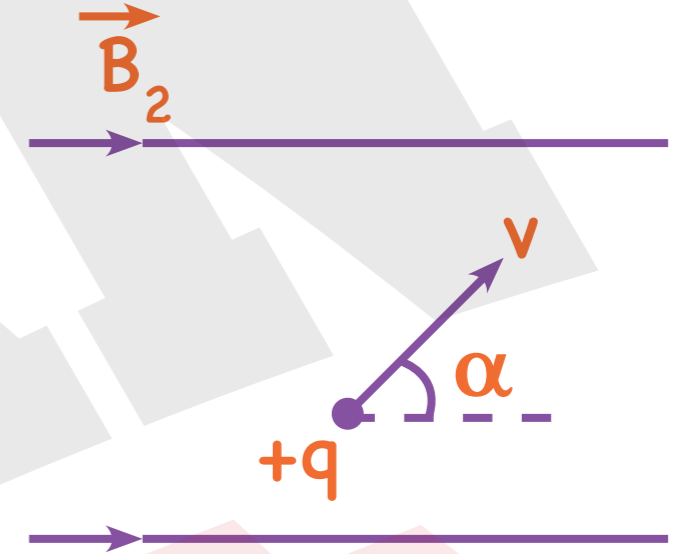
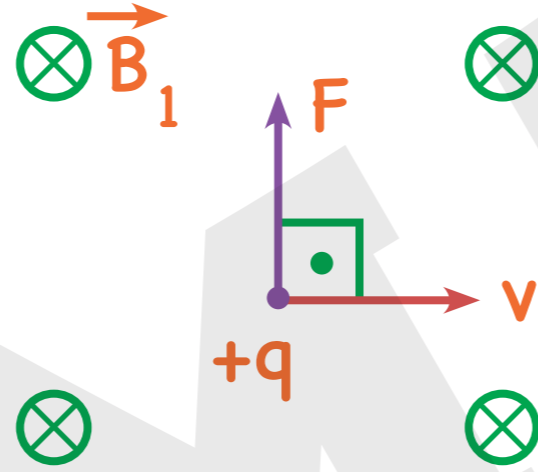
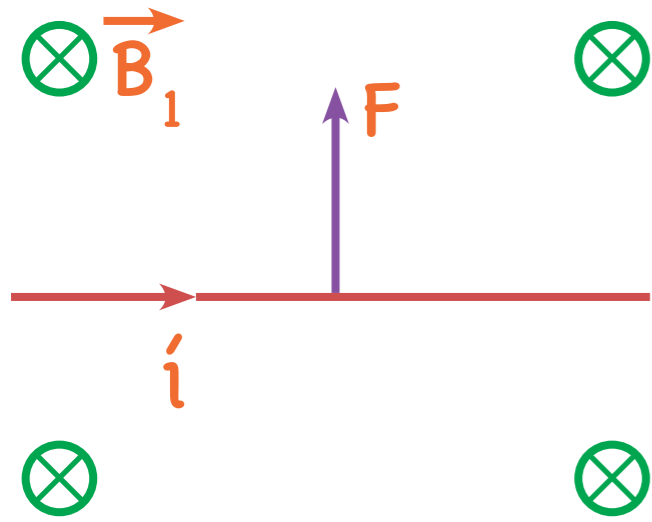

$$\text{Toplam Tork} = F \cdot \frac{d}{2} + F \cdot \frac{d}{2} = F \cdot d = B i l d$$

$$A = l \cdot d$$

$$\tau = B i A$$

Yüklü Parçacıkların Manyetik Alan İçindeki Hareketi

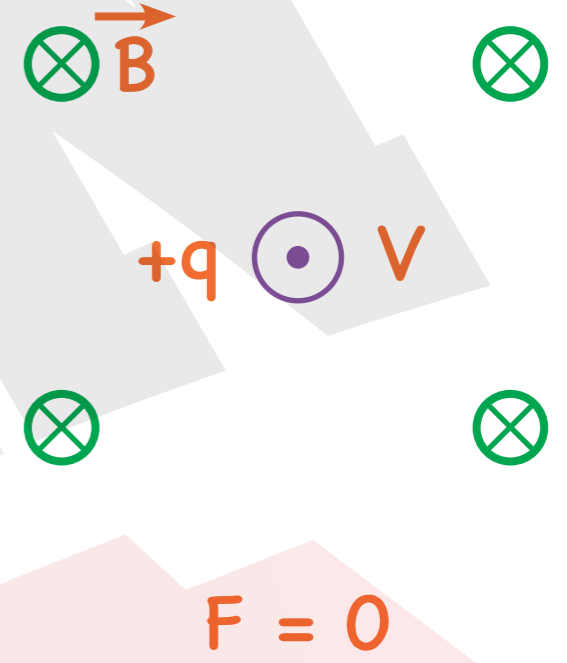
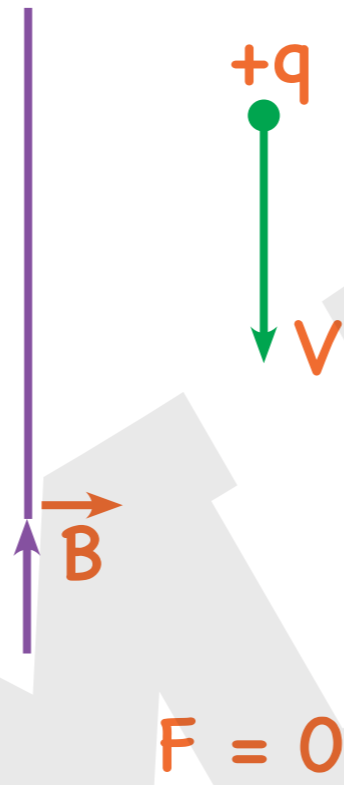
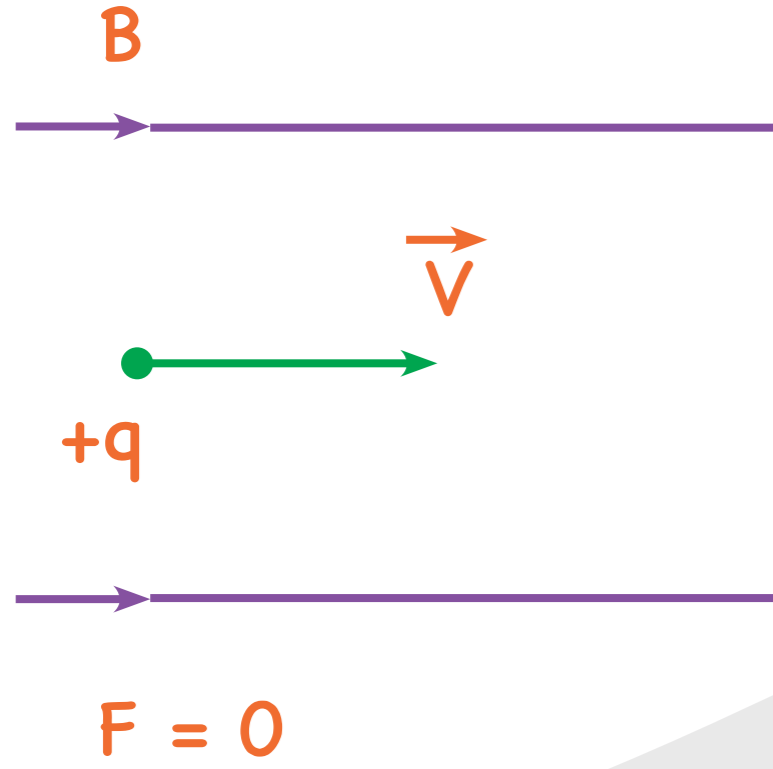

α v ile B arasındaki açıdır.

$$F = B i l \sin \alpha$$

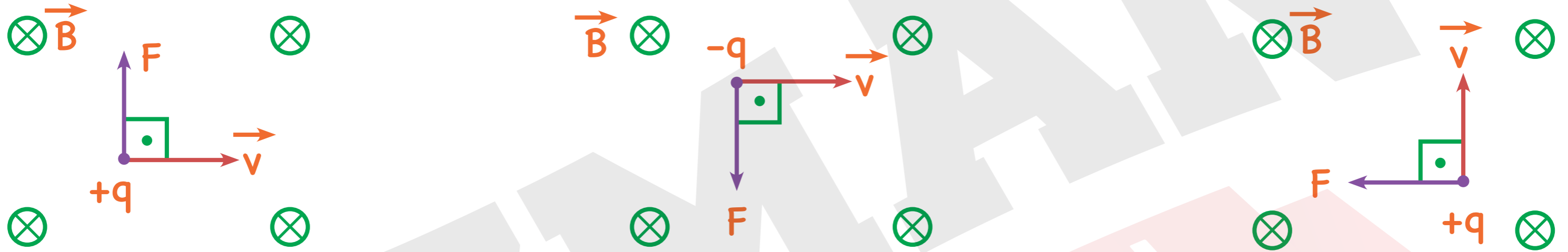
$$F = B \frac{q}{t} l \sin \alpha = B q \frac{l}{t} \sin \alpha$$

$$F = q v B \sin \alpha$$

YAYINLARI

Yüklü Parçacıklara Manyetik Alanda Etkiyen Kuvvetin Yönü

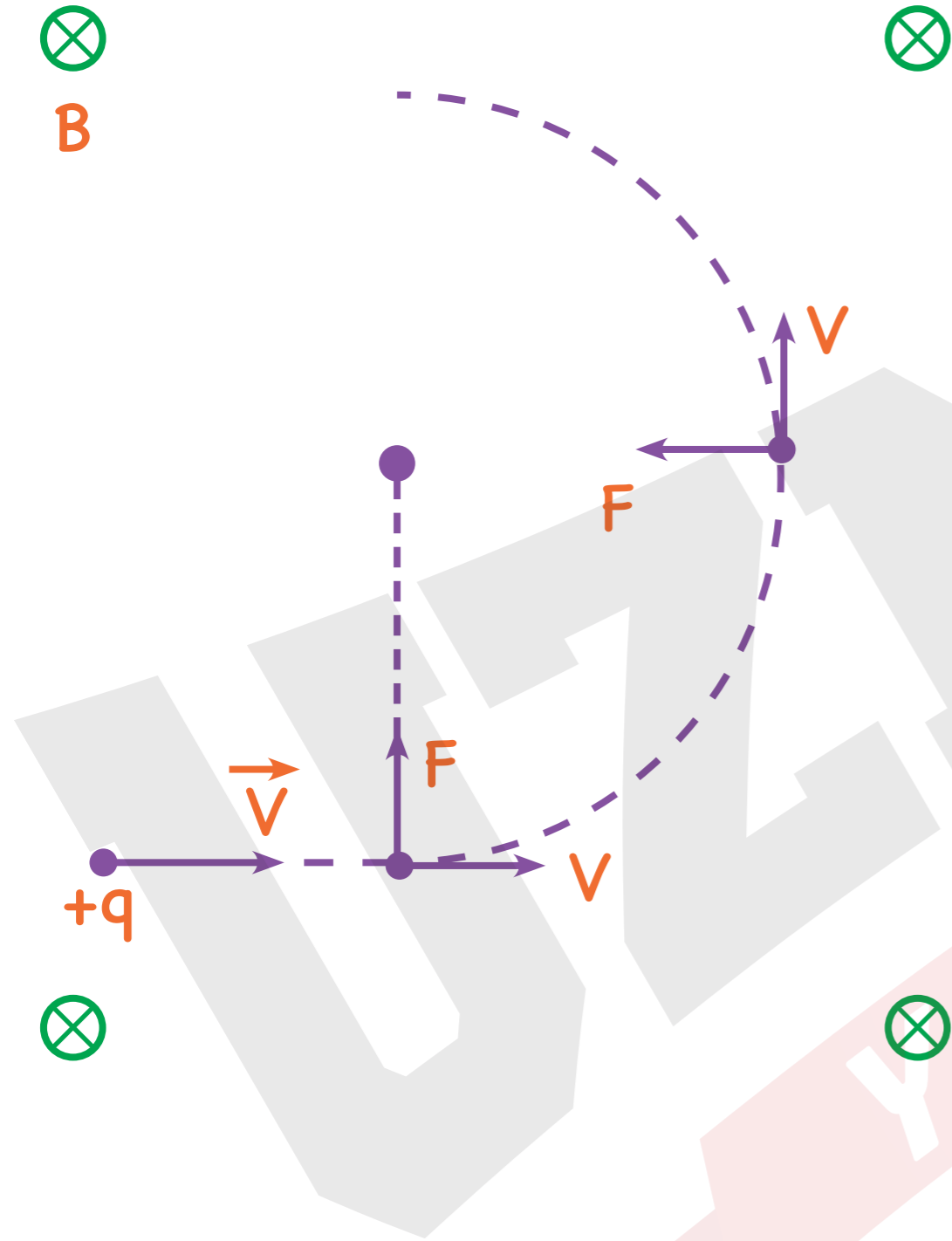
Dört Parmak $\vec{B}$

Dik Baş Parmak $\vec{v}$

Avuç İçi $\vec{F}$

Düzgün manyetik alana dik giren parçacık

→ hız vektörüne dik manyetik kuvvetin etkisindedir.

→ düzgün çembersel hareket yapar.

→ hızının büyüklüğü ve kinetik enerjisi değişmez

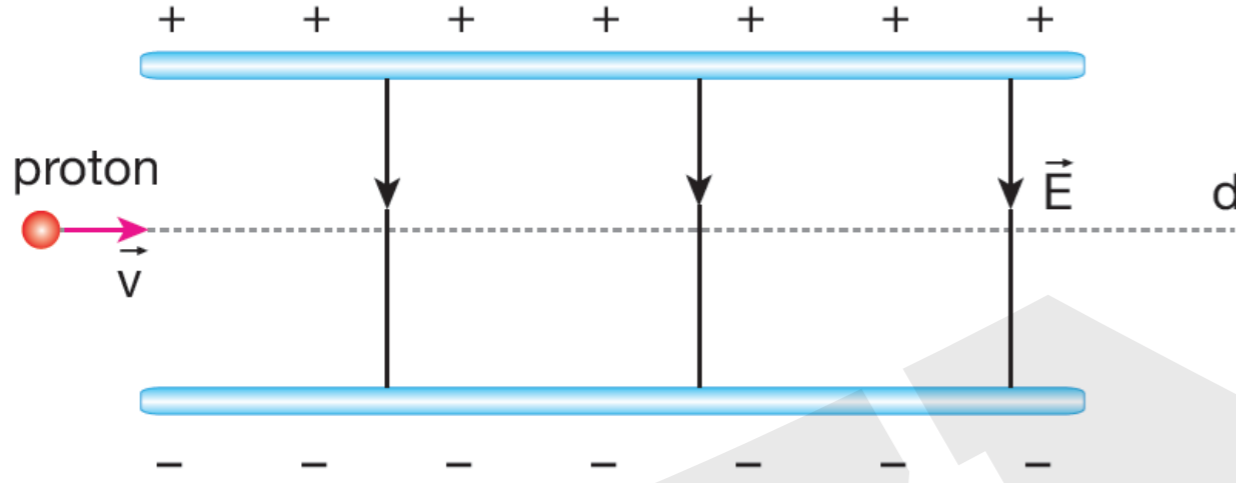
$$\rightarrow \frac{mv^2}{r} = q v B \quad r = \frac{mv}{qB}$$

→ r m ve v ile doğru

q ve B ile ters orantılıdır.

Örnek:

Levhaları arasında $\vec{E}$ elektrik alanı bulunan şekildeki paralel levhalar arasına $\vec{v}$ sabit hızıyla bir proton giriyor.

Protonun d doğrultusunda hareket edebilmesi için,

- I. elektrik alan ile zıt yönde bir manyetik alan uygulanmalı,
- II. sayfa düzlemine dik ve içeri yönlü bir manyetik alan uygulanmalı,
- III. sayfa düzlemine dik ve dışarı yönlü bir manyetik alan uygulanmalı

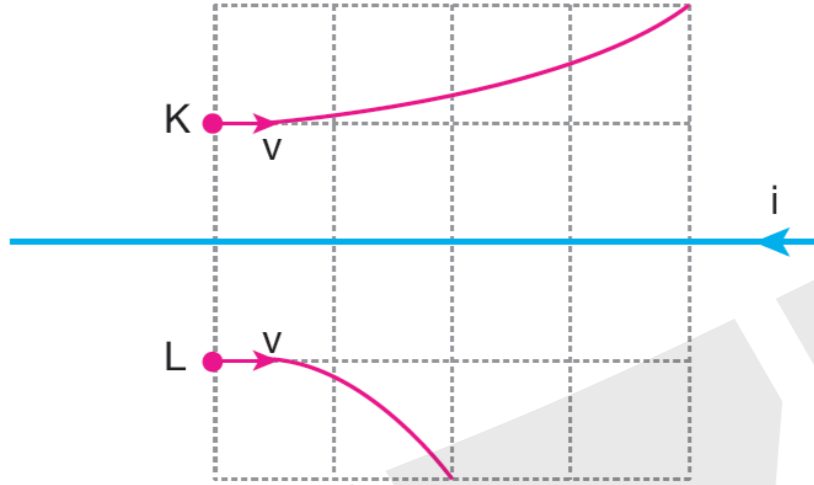
işlemlerinden hangileri tek başına yapılmalıdır?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) I ve III

Örnek:

Bir deney grubu, elektrik yükleri q_K , q_L olan özdeş K, L parçacıklarını, üzerinden belirtilen yönde i elektrik akımı geçen tele paralel doğrultuda eşit büyüklükteki hızlarla şekildeki gibi fırlatıyor.

K, L parçacıkları ile tel sayfa düzleminde olup, deney grubunda yer alan,

Ebru: L parçacığının elektrik yükünün büyüklüğü K'ninkinden fazladır.

Murat: K ve L parçacıkları (+) yük işaretlidir.

Seda: K ve L parçacıkları (-) yük işaretlidir.

grup üyelerinden hangilerinin yorumu doğrudur?

A) Yalnız Ebru

B) Yalnız Murat

C) Yalnız Seda

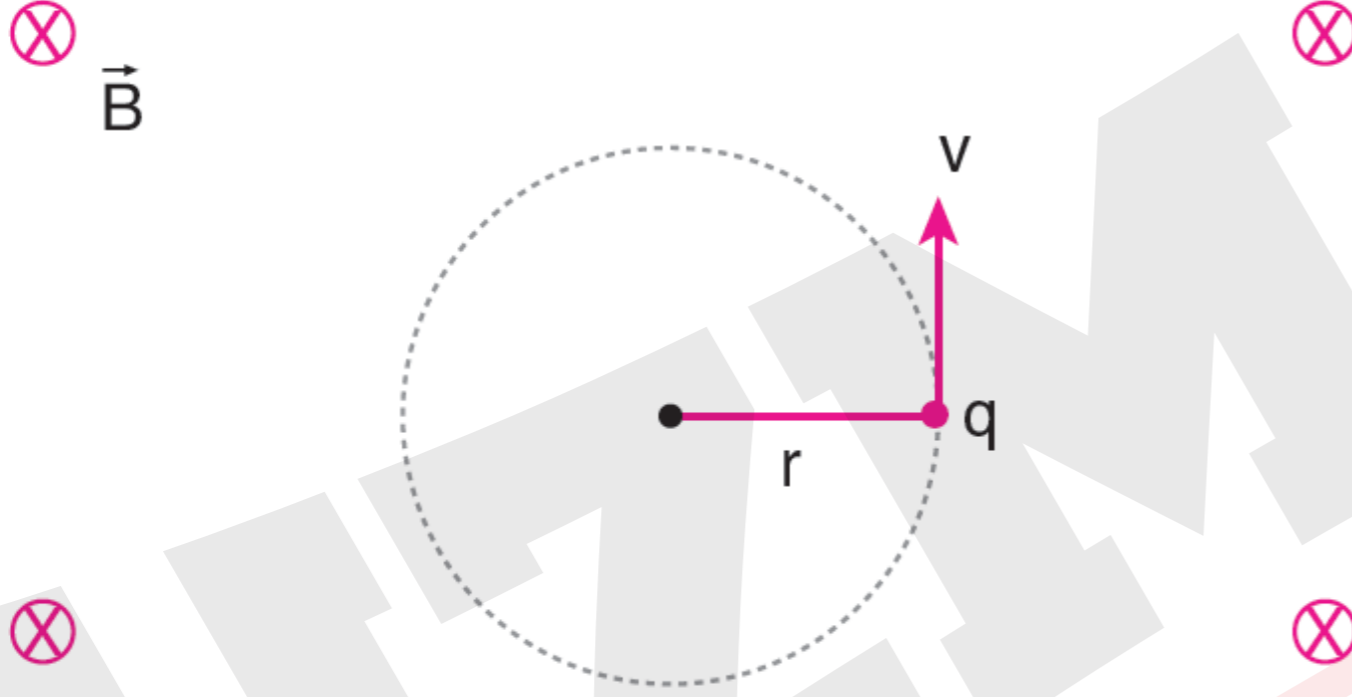
D) Ebru ve Murat

E) Ebru ve Seda

Örnek:

$\vec{B}$ manyetik alanı içerisinde elektrik yükü q olan parçacık çembersel hareket yaparken yörünge yarıçapı şekildeki gibi r 'dir.

Buna göre, cismin momentumunu veren bağıntı aşağıdakilerden hangisidir?

A) $\frac{B \cdot q}{r}$

B) $\frac{B \cdot r}{q}$

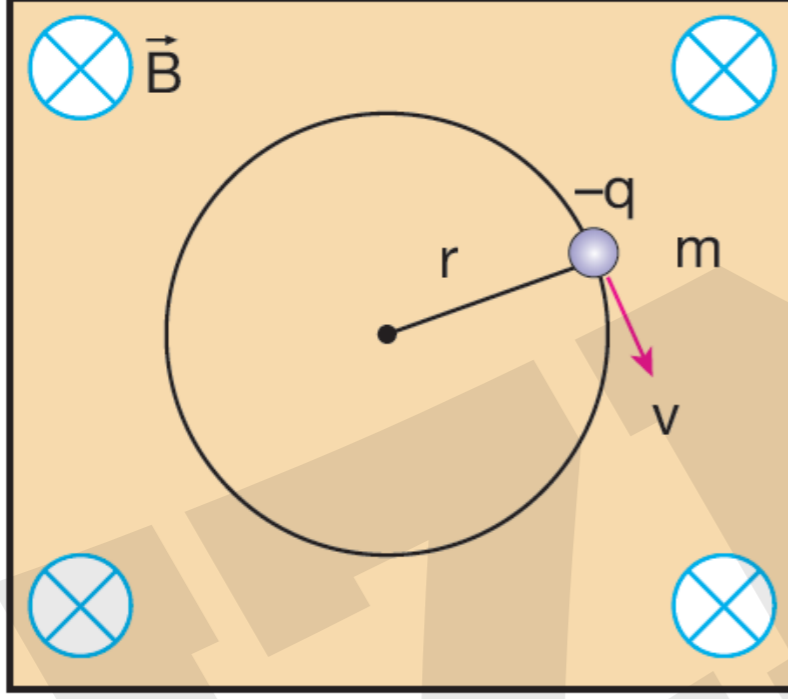
C) $B \cdot q \cdot r$

D) $\frac{q \cdot r}{B}$

E) $\frac{1}{B \cdot q \cdot r}$

Örnek:

$\vec{B}$ manyetik alanında v hızıyla hareket eden $-q$ yüklü parçacık şekildeki gibi çembersel hareket yapıyor.

Parçacığın kütlesi m olduğuna göre, parçacığın frekansını veren bağıntı aşağıdakilerden hangisidir?

A) $\frac{m \cdot 2\pi}{B \cdot q}$

B) $\frac{2\pi \cdot B}{m \cdot v}$

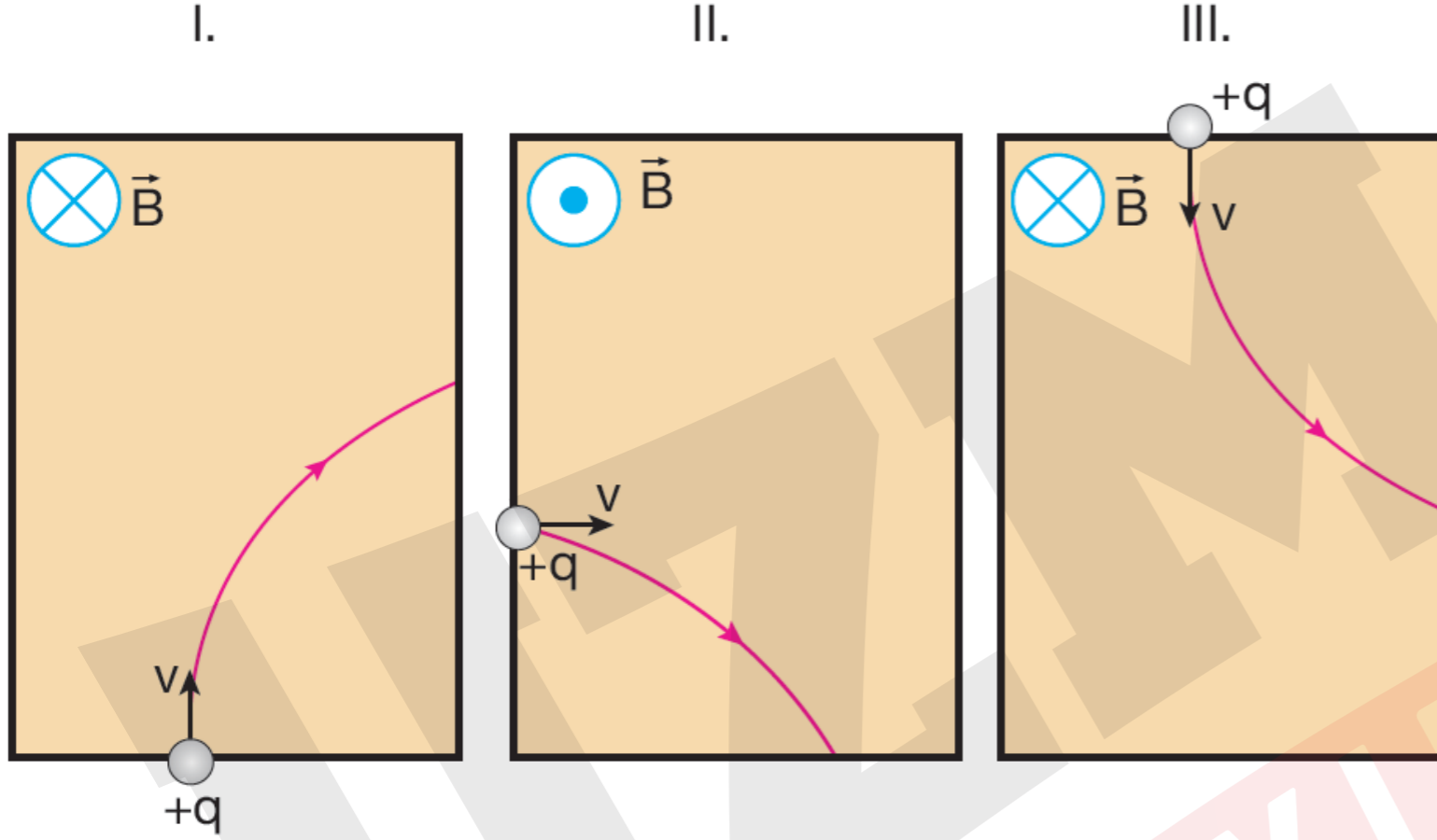
C) $\frac{m \cdot v}{2\pi \cdot B}$

D) $\frac{B \cdot q}{m \cdot 2\pi}$

E) $\frac{2\pi \cdot B \cdot m}{v \cdot r}$

Örnek:

Sayfa düzlemine dik, düzgün manyetik alanlar içerisinde v hızıyla fırlatılan parçacıklar şekilde gösterilmiştir.

Buna göre, parçacıkların izlediği yörüngelerden hangileri doğru çizilmiştir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) I ve III   E) II ve III

Örnek:

Manyetik kuvvet kullanılan;

- I. hoparlör,
- II. maglev trenler,
- III. pusulalar

araçlara hangileri örnek olabilir?

- A) Yalnız II   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

